

דעות אחרונות

20.1.2011

תמר הרמן • הילולה למהדרין

מאחורי היריעות האטומות

עד לפני שנים אחדות הייתה ההילולה השנתית לזכר של הבכא סאלי מועד רב משמעות ציבורית. האירוע, המתקיים ב"ציון", קברו של הרב ישראל אבן חצירא, בבית העלמין של נתיבות כל ד' בשבט, זכה בימי זוהרו בסיקור תקשורתי רב ומשך אלפי מאמינים, כמו גם פוליטיקאים מרכזיים. המסורתיות המזרחית הסובלנית והצבעונית באה אז לידי ביטוי אותנטי: בכפיפה אחת הסתופפו בלי מחיצות אברכים עברקנים עם נערות במכנסיים צמודים וחולצות בטן. נשים וגברים, חילונים וחרדים, מבוגרים וצעירים, מקומיים ואורחים, בריאים וחולים. על במת הכבוד הארץ עית המוגבהת, שנראתה לא פעם כעומדת לקרוס ממשקל נכבדי העיר ואורחיהם, ישבו מצד אחד הגברים ומצד שני, במרחק קטן – הגבירות, שנופפו מגבוה למכרים ולצלמים. בשנים האחרונות הלכה ההילולה והשתכללה טכנולוגית, אך זוהרה הועם ואופיה השתנה. ראשית, בנתיבות קמו צדיקים נוספים וביססו חצרות מתחרות לזו של משפחת אבן חצירא שהלכה והתפלגה מבית. וכאילו לא די בכך – בדיוק ביום הילולת הבכא סאלי חוגגים חסידי הרב יעקב דרון ז"ל הילולה משלהם. גם כאן כנראה התחרות החריפה שית חוגגת. ברחבה שלפני ה"ציון" תפס בשנים האחרונות את מקומם של דוכני המזון המאולתרים שוק של מיני מזונות זולים, קמיעות בפרוטה, צעצועים תוצרת סין, תקליטורים של זמרים יס'תיכוניים ידועים ואלמונים, גרביים "על המשקל" וצעפים הודיים. השוק הזה מציע גם מזון גות רוחניים, וכך באותה רחבה מקפצים להנאתם ומזמרים חסידי רבי נחמן מברסלב עוטי הכיפות הלבנות המצויצות, ואילו חסידי הב"ד הקימו להם אוהל רחב ידיים עם שלטי ענק הנושאים את דיוקנו של הרבי מלובביץ' והציבו גם פורטר גדול ממדים המאשר בחתימתם של עשרות רבנים את היותו "מלך המשיח".

בכניסה למתחם הקבר מחכה "הפתעה": לא רק כניסה נפרדת לגברים ונשים כבעבר, אלא יריעות לבנות אטומות מפרידות את אלה מאלה; הילולה למהדרין. כיום, הנשים מורשות להציץ על הבמה, שאליה יכלו בעבר להתקרב כרצונן, רק מבעד לוויילונות לבנים המסתירים לא רק את הדוברים מפניהן, אלא גם אותן מעיני הדוברים. התנור שאליו משליכים חופנים של נרות שבת ושעשנו השחור עולה השמימה שוכפל, וכיום יש כבר תנור לנשים ותנור לגברים. למותר לציין שעל הבמה אין כיום ולו אישה אחת. לעורמת זאת, המגוון העדתי התרחב – השנה נכה ואף נשא דברי הרב הראשי האשכנזי, יונה מצגר, שהתעלה בסיפורי אגדה על הצדיק המרוקני העניו ועל כוחות הנפש והריפוי שלו. וכאילו לא די בתיבול אשכנזי זה, הרי שמנחה הטקס פנה שוב ושוב ורומם את הבכא סאלי בכינוי האשכנזי החסידי "הארמו"ר".

מכל המפלגות הפוליטיות, רק ש"ס היה מיוצגת השנה על הבמה. במרכזה ישב סגן ראש הממשלה ושר הפנים אלי ישי. את עלבוננו מטקס האזכרה של חללי השריפה בכרמל בשבוע שקדם להילולה תבע הבכא ברוך שאמר: "אנחנו מבינים את כאבם של האנשים האלה וסולחים להם, אבל את ראש הממשלה איננו מבינים".

ואילו ישי עצמו הפנה את לחיו השנייה וסגר את הסקס: "נתפלל למען המשפחות השכולות. אני מוכן לקבל כל עלבון, גם עלילה וגם הלכנת פנים, ובלבד שלא ייפגעו אותם אנשים, ולכן אני שותק". והקהל – לא שתק אלא הריע. ■

תמר הרמן היא פרופסור באוניברסיטה הפתוחה ועמיתת מחקר במכון לדמוקרטיה